

N:o 48.

Af Herr P. M. Larsson i Löö: Om ändringar i gällande patentlagstiftning.

Då de så kallade stora frågorna förvisso komma att lägga beslag på detta års Riksdag i sådan utsträckning, att det antagligen förefinnes föga utsigt medhinna någon mera omständlig behandling af nyväckta lagförändringsförslag, måste det blifva mindre tacksamt för motionärer i allmänhet, samt vara en pligt att icke öka göromålen vid riksdagen med ärenden af underordnad betydelse. Med hänsyn dertill säger det sig sjelft, att icke en så ringa målsman som undertecknad skulle hafva vågat framkomma med någon motion, om icke det ärende, som upptagits, enligt så många kraftigt uttalade mening, påkallar skyndsamma åtgärder från statsmakternas sida.

Behovvet af en förbättrad patentlagstiftning för vårt land och hvarpå jag härmed vill fästa Riksdagens uppmärksamhet är, sedan flera år, så känt och erkänt, att ett fortsatt uppskof ej vidare bör ega rum. Vår nu gällande patentlag af 19 Augusti 1856 är allt annat än tillfredsställande för storlöjdens utveckling i vårt land, och det förslag, som, upprättadt af en år 1877 tillsatt komité, blef färdigt året derpå, har ännu mindre tilltalat den industriidkande allmänheten. Det vill synas som om ett skydd af eganderätten till den produkt af det intellektuella arbetet, som kallas uppfinningar, ansetts beslätadt med skyddstullarne och för den skull från frihandelsvänlig sida oförtjent af någon som helst särskild välvilja. Men att fota en lag på andra förutsättningar än som betingas af sakens egen natur, det är en origtighet, som ligger för öppen dag, och träder man denna fråga in på lifvet, bör man lätt finna att det »monopol», som här är i fråga, icke har det ringaste samband med tullväsendet.

Det måste anses vara öfverflödigt att här inlåta sig i vare sig det ena eller andra uppreandet af hvad som blifvit taladt och skrifvet i denna

sak, utan hoppas särskildt få hos respektive Utskottet tillhandahålla åtskilliga skrifter, kritiska afhandlingar och hänvisningar till de större industriidkande ländernas patentlagstiftningsväsende, då jag är fullt förvissad att frågan röner den uppmärksamhet, den så väl förtjenar, helst auktoriteter, sådana som sällskapet »Bergshandteringens vänner» i Örebro, Ingenjörföreningen och Slöjdföreningen i Stockholm med flere uttalat sig i saken, det förra bland annat genom en särskild petition till Kongl. Maj:t.

Önskligt vore, om patentlagen ofördröjligen blefve omarbetad i sin helhet, men i det läge, frågan nu befinner sig, föreställer jag mig att det kommer att draga ut på tiden, innan en ny lag kommer till stånd. I afbidan derpå och på det att om möjligt något nu måtte göras, för att afhjelpa de betänkligaste lyten, som vidlåda den nu gällande patentlagen, har jag trott mig företrädesvis böra ifrågasätta ändring i dess 2, 3, 5, 10, 12 och 14 §§.

Att den nu gällande § 2 tyckes vara allt för sväfvande och svårt fattlig för herrar jurister har man tydligen sett prof på vid flera tillfällen, då tvistemål afgjorts af domstolarne, ty ofta har Hofrättens dom varit skiljaktig med Högsta domstolens, hvilken senare afdömt på så sätt, att, då en person gjort en uppfinning och han sökt patent, icke allenast på sin egen uppfinning, som på behörigt sätt blifvit patenterad, och därför blifvit instämd af innehafvaren af det äldre patentet för intrång i hans rätt, den förstnämnde blifvit frikänd och erhållit rättighet att utöfva patentet, ehuru han tydligen i hufvudsak begagnat sig af den äldre uppfinningen och således gjort intrång på den andres rätt. Det är märkligt vid en rättegång i sådant hänseende att, då man gör en sammanräkning af rösterna, 7 voro med och 7 emot käranden, fördelade sålunda i:

Rådhusrätten	1	med	och	2	emot	käranden.
Hofrätten	3	»	»	1	»	»
Kongl. Maj:t	3	»	»	4	»	»

hvadan således käranden förlorade, ehuru, om man sammanräknar rösterna i de båda högre rätterna, 6 voro med och 5 emot käranden.

Vidkommande § 3, så är det alldeles omöjligt för stats-patentbyråerna (här Kongl. Kommerskollegium) att beräkna värdet af hvarje uppfinning och på grund deraf meddela en något så när lämplig patenttid, ett förhållande, som man i alla större industriidkande länder för länge sedan insett; och har dessutom uppfinningen ej något värde, så visar det sig nog sjelfmant vid dess realisation, hvarföre i de flesta länders patentlagar är fastställd en viss patenttid, såsom i:

Amerika (Förenta staterna)	17 år.
Canada	15 »
Belgien	20 »
England	14 »
Frankrike	15 »
Tyskland	15 »
Österrike—Ungarn	15 »
Portugal	15 »
Spanien	20 »
Italien	15 »

§ 5 innehåller följande slutord, som icke böra finnas: »*dock icke längre än tilldess det utrikes meddelade patentet utlöper*», emedan de kunna verka alltför orättvist omstörtande af ett patents värde, såsom här med ett exempel skall visas.

Om man för en god uppfinning får en längre patenttid beviljad här i landet, men samtidigt söker patent i Finland, som har liknande patentlag med Sverige, så kan ofta inträffa, att man i Finland beviljas blott 3 års patent, hvilket torde bero på att man der ej intresserar sig för en sådan uppfinning, och dels kan det inträffa att en antisvensk komité afgör saken. Uppfinnarens förhoppningar äro naturligtvis dermed gäckade. I Tyskland, der ny patentlag för några år sedan infördes, insågs detta missförhållande och rättades der. Dessutom, om man skulle vara logisk samt hylla den sista satsen i § 5, så skulle intet patent beviljas samt ega laga kraft, med mindre uppfinnaren erhållit patent i alla världens civiliserade stater (ty förfallet patent är ju detsamma som intet patent), men det kan ju ej vara meningen.

Mom. 2 och 3 i § 10 synas med skäl kunna uteslutas. Det händer ej sällan att det måste begäras patent på en uppfinning, redan då den blott är en, som man säger, lös idé, uppsatt på papperet i form af ritning eller dylikt, och vid större uppfinningsarbeten, då flera år åtgå, innan arbetet bliver färdigt, samt redan ofta ej obetydlig tid fordras för deras försäljning, om man nemligen kommer med något helt och hållet nytt, det må vara huru bra som helst, så framställer sig den frågan: huru skyddar denna lagparagraf arbetet och eganderätten? Svaret måste utfalla: på ett högst betänkligt sätt — ty blott därför att man vill frambringa någonting värdefullt, skall uppfinnaren förlora allt.

Äfven sedan en uppfinning blir färdig, kan den vara af sådan natur, att en försäljning för hvarje år är omöjlig. Antag en större maskin, af hvilken uppfinning man under ett år förser några fabriker. De behöfva ej

flera maskiner af den sorten på åtskilliga år, och därför skulle patentet förfalla. Deraf kan man tänka sig huru misslyckad och — orättvis denna lagparagraf är. Det ligger ju alltid i uppfinnarens största intresse att realisera en färdig uppfinning, så vidt det är möjligt, och hvarföre har han sökt patent, om ej för att skörda vinsten af sitt arbete? I Amerika, som har en ändamålsenlig patentlag och i följd deraf blomstrande industri, har man ilat om det europeiska småsinnet i nästan alla afseenden och äfven bortkastat hämskor för industrien, hvarföre man förgäfvets söker i dess patentlag något dylikt stadgande, som här i den 10 § är föreskrifvet.

I hvardera af 12 och 14 §§ förekommer en sats, som synes behöfva ändring. »Af annan person här i riket utöfvad» och »känd och begagnad». Vid större uppfinningsarbeten, ja, äfven vid mindre behöfvas årtal, innan man uppnår ett önskadtt resultat, och ofta måste uppfinnaren utlemna prof till pröfning samt släppa uppfinningen i händerna på andra personer. Så till exempel vid tillverkning af experimentmaskiner och deras begagnande för pröfning, vid utöfning af nya arbetssätt, och är uppfinnaren då verkligen tvungen, såsom nu, att taga patent, innan man sett den förmenta uppfinningens goda egenskaper, så kommer man ofta till det resultat, att man måste för hvarje uppfinning uttaga flera dyrbara och omständliga patent, allt efter som man kommer på nya idéer, då i annat fall ett enda patent varit alldeles tillräckligt och man befriat både Kongl. Kommerskollegium och sig sjelf från en mängd onödigt arbete och kostnader, och just af dessa §§:s nuvarande lydelse kan man förklara, hvarföre nyssnämnda embetsverk öfverlupits med patentansökningar å förhastade, halffärdiga idéer, som den ena gången efter den andra annekteras af en annan, innan den egentliga uppfinningen blifvit praktiskt utförd. I Amerika, der så många storartade uppfinningar sett dagen, är i detta fall stadgadt: varit 2 år i allmänt bruk i Amerikas Förenta stater.

Flera anmärkningar mot den nu gällande lagen äro visserligen gjorda, och som ganska naturligt framställa sig vid dess fullständiga omarbetning. De hufvudsakligaste fördelar, en patentlag medför, kunna sägas vara:

att sträfvan och arbete med att göra uppfinningar derigenom synnerligt ökas;

att den industriella moralen höjes genom att lagen bereder skydd åt det intelligenta arbetet så väl som åt kapitalet;

att industriprodukterna genom förbättrade arbetssätt blifva billigare;

att nya produkter skapas;

att i följd deraf ökadtt behof af arbete uppstår;

att derigenom arbetslönerna stiga; och

att på grund af allt det föregående i förening arbetarnes intelligens utvecklas.

Såsom motivering af dessa hufvuddrag af ändamålet med patentlagstiftningen yttrade en framstående fackman, Ingeniör J. H. Fredholm, vid national-ekonomiska föreningens sammanträde i Hans Maj:ts Konungens närvaro den 18 November 1880: »I ett land, der patentlag saknas, blir all produktion i mer eller mindre grad ett simpelt kopierande, emedan inga uppfinningar skola göras, då uppfinnaren ej har att af sin uppfinning vänta någon fördel, hur nyttig den än må vara. På sådant sätt skall hos befolkningen aldrig någon uppfinningsanda uppstå, men i motsats dertill skall den, till ringa heder för landet, allt mer och mer vänjas vid kopierande». Sanningen af denna uppfattning är påtaglig; ty de tekniska uppfinnarne arbeta mestadels icke som vetenskapsmannen af oegennyttig forskningsifver. De flesta uppfinningar göras af ingenjören vid hans ritbräde, af den kemiske fabrikanten i laboratoriet och af arbetaren vid hans maskin. Och märkom väl, syftemålet är under alla förhållanden ekonomiskt. Man vill med uppfinningen underlätta arbetet, minska kostnaden och förbättra varan.

»Man skall detta oaktadt troligen invända», fortsätter nyssnämnda ingenjör i en särskildt utgifven skrift i ämnet, »är verkligen denna patentfråga af sådan stor betydelse särskildt för oss och våra förhållanden?» På en sådan invändning kan endast svaras, att det är i allmänhet mycket svårt att i praktiska frågor med ord öfvertyga folk, som tviflar. Hvad denna sak särskildt beträffar, så borde man dock kunna göra sig räkning på, att tviflaren åtminstone tills vidare stoppade sina tvifvel i fickan, då hela den civiliserade världen är af annan mening, hvad deras förhållande beträffar, och någon synnerlig så stor skiljaktighet mellan våra och den öfriga världens förhållanden finnes ej, att vi i det fallet kunde vara allena stående.

Hvarom vittnar då utlandets erfarenhet i denna sak? Under detta århundrades hittills tillryggalagda lopp hafva i den civiliserade världen blifvit uttagna tillsammans i rundt tal 650,000 patent, representerande en half million uppfinningar, och i samma mån gällande patentlagar blifvit förbättrade, hafva de årligen uttagna patentens antal varit i stark tillväxt. Så utgjorde detta år 1850 5,000, år 1860 15,000, år 1870 25,000 och för närvarande uppgår antalet årligen till 40,000. I och för patentbevillningen sysselsattes i allt nära 700 tjenstemän i de olika patentbyråerna, och i patentafgifter betalas årligen af uppfinnare omkring 8 millioner kronor, hvaraf hälften åtgår till betäckande af omkostnaderna för de särskilda ländernas patentinstitutioner jemte af dessa utgifna publikationer, hvilka sammanlagdt, för ett exemplar räknadt, uppgå till omkring 5,000 volymer, värda så der en 100,000 kronor. Största delen af förestående siffror komma på Amerika, England

och Frankrike, eller de tre länder, som först antagit en patentlag, och hvilka under detta århundrade gjort mera än hela den öfriga världen tillsammans för industriens utveckling. Vi behöfva i det fallet endast påminna, hvad England beträffar, om spinnmaskinerna, väfstolarne, ångmaskinen, lokomotivet, ånghammaren, ångplogen, tröskverket, varmluftsblästern, puddlingsprocessen, bessemertillverkningen och pappersmaskinen. I Amerika hafva vi ångbåten, bomullsrensmaskinen, hyfvelmaskinen, svarfven för irreguliera former, symaskinen, elektriska telegrafen, vulkaniserad kautschuk, ånghammaren, ångpumpmaskinen, papperspåsmaskinen, hästskomaskinen, spikmaskinen, skrufmaskinen, skomaskinen, ur- och gevärsmaskinerna samt slutligen telefonen. Frankrike har visserligen ej så mycket som de andra bidragit till den utveckling, vi stundligen prisa, men derifrån hafva vi dock daguerreotypien jacquardväfstolen, turbinen, injektorn, fredsmelska linsen.

Sammanställa vi de i de länderna gjorda uppfinningarne med samma länders patentlagar, så finna vi, att i Frankrike, der man af de tre har den sämsta patentlagen, gjorts det minsta antalet uppfinningar af sedermera befunnet praktiskt värde, och derefter kommer England, som haft längsta tid gällande patentlag, och sist Amerika med det största antalet uppfinningar och den bästa patentlagen. Man skulle på grund deraf kunna säga: se der orsak och verkan; ty häremot skulle man berättigadt kunna göra den invändningen, att viktiga uppfinningar blifvit gjorda utan stimulus af någon patentlag. Så gaf oss till exempel Italien teleskopet, Tyskland tryckerikonsten och England Newcomes maskin.

Vi vända oss derföre, för att få närmare reda på det inflytande en patentlag utöfvar på ett lands industri, till Amerika, hvarest man i denna sak har den största erfarenheten och fråga vi hvad denna erfarenhet lärer, så finna vi, att man der är allmänt ense om att tillerkänna landets patentlag det största inflytande på det landets industri. Man säger och tror der, att den skapat Amerika till ett industriens förlofvade land på samma sätt, som den preussiska härorganisationen skapat Tyskland till ett befästadt läger. Amerikanaren säger, att Amerika genom sin patentlag skördat följande fördelar: att sträfvan och arbete med att göra uppfinningar ökats i en otrolig grad, att den industriella moralen blifvit höjd, att industriprodukterna blifvit billigare, att ökad behof af arbete uppstått, att arbetslönerna stigit och att arbetarens intelligens utvecklats. Att amerikanaren tror på hvad han säger, finner man öfver allt i Amerika, der man stöter på patent. Har nu amerikanaren rätt i denna sin åsigt om en patentlags ingripande betydelse, så skulle vi göra klokt uti att derutinnan söka efterlikna honom och mindre sysselsätta oss med tyska funderingar, hvilka för vårt görande och låtande torde vara allt för mycket bestämmande. Ty under det Amerika allt jemt går framåt

i välstånd och följaktligen i verklig inneboende makt, så söka deremot tyskarne att bibehålla sin maktställning på bekostnad af sitt välstånd, och huru denna olikhet i uppfattning skall komma att aflöpa, derom borde väl knappast tankarna kunna vara delade hos den eftertänksamme åskådaren.

Sammanfattande hvad jag häröfvan tagit mig friheten andraga, torde jag få framställa såsom angelägnast att ändra:

§ (2 första stycket af § 2 förändras till):

2:o å förbättringar å redan patenterade uppfinningar, dock endast på sjelfva förbättringen, så att patent å en äldre uppfinning eller del deraf ej derjemte må meddelas.

Ej må patent meddelas å — — — — —

§ 3 förändras till:

Patent beviljas på 15 år.

§ 5 (sista satsen i § 5 borttages); den lyder: »dock icke längre än till dess det utrikes meddelade patentet utlöper».

§ 10. 2:o och 3:o borttagas.

§ 12. *Varit i allmänt bruk i Sverige* borde stå i stället för »af annan person här i riket utöfvad».

§ 14. *Varit i allmänt bruk i Sverige* borde stå i stället för »känd och begagnad».

Efter hvad jag sålunda anfört vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville besluta att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse med anhållan, att i nu gällande patentlag måtte snarast möjligt vidtagas förändringar i närmaste öfverensstämmelse med nu angifna syftningar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1883.

P. M. Larsson,
riksdagsman fr. Örebro län.